

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

PB

• 151

P.B. 151

H. Dijkstra

OEFENINGEN

IN HET

zuiver schrijven

DER

Nederduitsche taal,

VOOR DE VERST GEVORDERDE LEERLINGEN
OP DE LAGERE SCHOLEN.

DOOR

H. A. Kiebits,

Schoolonderwijzer te Beest.

TE TIEL, BIJ

D. R. VAN WERMESKERKEN.

—
1838.

Pedagogische bibliotheek
van het N. O. G.

VOORBERIGT.

De volgende opstellen ter verbetering zijn ten gebuike van die leerlingen vervaardigd, welke reeds eenige belangrijke vorderingen in de kennis hunner moedertaal gemaakt hebben, en alzoo met de voornaamste regelen van spelling en woordvoeging bekend zijn. Hoewel er reeds eenige soortgelijke werkjes voor eerstbeginnende leerlingen bestaan, meent de schrijver echter, dat eene verzameling van gebrekkige opstellen, voor verder gevorderden geschreven, voor niet overtollig zal geacht worden. Dergelijke oefeningen toch, wanneer zij wel gekozen zijn, zijn uitnemend dienstig ter vorming van de oordeelskracht der kinderen, en een geschikt middel, om de regelen der taal

juist te leeren toepassen. De opstellen in dit werkje bevatten fouten tegen de spelling en woordvoeging; in sommige vindt men eene verkeerde keus van woorden, terwijl hier en daar fouten tegen de punctuatie of zinscheiding gemaakt zijn. Daar deze opstellen voor de leerlingen tot eene toepassing van verkregene kundigheden moeten dienen, is er juist geene bijzondere orde in de plaatsing der opstellen in acht genomen; alleen zullen de laatste misschien iets moeilijker geacht worden dan de voorgaande. Aangenaam zal het zijn, wel gegronde aanmerkingen op dit werkje te mogen ontvangen. Dat het dienstbaar moge bevonden worden, ter bevordering van het zuiver schrijven onzer schoone moedertaal, is de wensch van

DEN SCHRIJVER.

OEFENINGEN

IN HET ZUIVER SCHRIJVEN DER NEDERDUITSCH E TAAL.

1.

Hij, die het zich tot eene plicht maakt, om andere menschen hunne gebreken onder het oog te brengen, betaamt het, dat hij zelfs een goed gedrag leidt en zijn wandel inricht na de lessen van wijsheid en deugd. De heiland der wereld zeide daarom tot dezulke, die zoo lichtelijk het kwade in andere opmerkten, en hunne eigen gebreken klein achten: „gij geveinsden, werpt „ eerst de balk uit uw oog, en dan zult gij „ bezien, om de splinter uit uwes broeders oog „ uit te doen.” Laten wij met de daad tonen, dat wij de woorden onzes godlijken Meesters gedachtig zijn.

2.

Wien zich van geen kwaad bewust is, vindt in zich zelfs eene rust en vrede, dien niets hem kan ontroven. Die zijn genoeg en lust er in vindt na de voorschriften der deugd te leven, die gaat gerust en blijtemoede op zijn levensweg voort; maar hij, die zich door de aanlokzelen der zonde laat verleiden, die wachten allerlei

elenden en jammeren. Zoo lonen dan onze daden zich zelve, en de goede of de boze, hij is wie hij is, zal gewisschelijk eenmaal de gevolgen zijner eigen handelwijze ondervinden.

3.

ARISTIDES is van wegens zijne strenge regtvaardigheid berucht geworden, en hij verworf zich dan ook bij de Atheniënsers, een volk dat ons de geschiedenis anders als het wispelturigste kenschets, eene duurzame hoogachting. De eiverzuchtige THEMISTOCLES gelukte het slechts eenmaal, om door zijne listige streeken zijne verbanning te bewerken, maar de veranderlijke Atheners berouwde dit weldra, en het riep den rechtschapenen man weldra weder terug. Ofschoon hij de aanzienlijkste posten in de staat bekleede, stierf hij nogthands zoo arm, dat de staat in de kosten zijner begraafnis moest voorzien, en zijner dochter eene bruidschat geven.

4.

De beroemde zeevarer COOK heeft de aardrijkskunst groote diensten bewezen. Op zijne drie tochten rondom de wereld heeft hij veel ontdekkingen gemaakt, en vooral het vijfde werelddeel *Australië* nader bekend gemaakt. Op zijne derde tocht werd hij het leven benomen door de bewoners van *Owahi*, eene der *Sandwichseilanden*, in 1779. — Maar deze Engelsche zeereiziger

mag zich dan eenen grooten naam verworven hebben door zijne stoute ondernemingen: ons Vaderland mag ook in deze op groote mannen boogen, gelijk TASMAN, SCHOUTEN, ROGGEVEEN, enz. Door deze en andere, die onze aarde hebben rondgezeilt, is het op het overtuigendst gebleeken, dat onze aarde een ronde bol is.

5.

Het lustslot van dezen vorst is omringd door eene dubbelde rei hoge opgaande boomèn. De ingang van het schoone landgoed daarbij behorende wordt bewaakt door eenen schildwacht, om de wandelaren het inkomen te beletten.

Ons geacht medelid P..... werd gisteren avond door eene hevige beroerte aangevallen, en is ten gevolge daarvan heden morgen te zeven ure overleeden. Zijne gade en kroost is daardoor in diepen rouw en droefheid gedompelt, hetgene des te grooter is, nadien met het overleiden van den waardigen alle middel van bestaan voor de overblijvende ophoudt.

6.

Ik ben gisteren verzekerd, dat de Heer Z..... gelast is, om onverwijlt buiten 't land zich te begeven, terwijl hij onder verdenking viel, dat hij de vijanden des lands in zekere gewichtige aangelegenheden belangrijke inligtingen gaf. Men heeft mij dit al reeds vroeger verzekerd gehad,

ik konde toen zulks niet gelooven, (*) maar thands blijkt het; dat de bewuste zaak meer als waarschijnlijk wordt.

7.

De ongelukkige **LODEWIJK** de zestiende, die de 21 Januarij 1793 op een schavot te *Parijs* onthalsd werdt, was een goed koning, want hij bezat een gevoelig, teêrhartig hart, hij was zeer medelijdend, en betoonde zich in vele opzichten een beminlijk mensch: Maar hij was geen goede koning, want hij toonde die geestkracht niet te bezitten, welke een bekwame vorst in moeilijke tijdsomstandigheden behoort aan den dag te leggen. Nogthands blijft hij altijd eenen vorst, die van wegens zijn onverdiend en beklagelijk uiteinde, en vooral van wegens de groote omwenteling, die onder zijne regering in *Frankrijk* voorviel, in de geschiedenis eene aanzienlijke plaats zal bekleeden.

8.

De arme kinderen, die van hunne ouders berooft, als wezen door het land moeten zwerven, kwamen de tranen in de oogen, toe zij als boosdoeners van voor het huis dezès mans wierden weggejaagt. Gelukkig zijn zij nu in het arme-

(*) Waarom schrijft men *loven* met eene zachtlange, en *gelooven* met eene hardlange o?

huis te B.... opgenoomen geworden, en genieten aldaar eene liefderijke verpleeging.

Gelukkig hem, die er zijne lust in vindt, de last der leidende menschheid te verlichten, en deszelfs smarten te verzagten, en wee hij, die zijn hart voor de zachte aandoeningen der mensche-lievendheid heeft toegeschroeit.

9.

De Romeinsche keizer NERO is van wegens zijne groote wreedheid zeer beroemd geworden. — Een gansch ander vorst was FREDERIK, de tweede koning van *Pruissen*. Deze vorst, die sommigen eenigen genoemd hebben, is vooral gedurende den zevenjarigen oorlog, van 1756 tot 1763, berucht geworden. — Zoo is ook de generaal WASHINGTON, een groote veldheer, gedurende den Amerikaanschen vrijheidsoorlog, door zijne kloeke daden befaamd (*) geworden.

10.

Ons Vaderland heeft ter aller tijd mannen opgeleverd, die door deszelfs deugden zich de bewondering van tijdgenooten en nakomelingen verkreegen hebben. Wie gedenkt hier niet aan ALBREGT BEILING, die liever levendig in de aarde wilde bedolven worden als ontrouw te zijn aan zijn gegeven woord; aan de grootmoedige zelf-

(*) Welk onderscheid is er tusschen de woorden *beroemd*, *berucht* en *befaamd*.

opoffering van JAN VAN SCHAFFELAAR; aan den eedelen P. A. VAN DER WERF, burgermeester van *Leyden*, en wakkere verdediger dier stad; aan den greizen JAN VAN OLDENBARNEVELD, die, na den lande, vele jaren getrouw gediendt te hebben, op een schavot gestraft werdt, en nog zoo vele andere.

11.

Ja, *Nederland* mag in vergelijking met andere landen een klein plekje grond beslaan, het was en is noch steeds een land, in vele opzichten merkwaardig. Schoone herrineringen uit de geschiedenis moeten elk Nederlander, die het hart wel geplaatst is, aan dezen geliefden geboorte-grond verhegten. Neerlandsch naam en faam klonk steeds aan alle oorden der wereld; Neerlandsch volkscharacter werdt bij vreemdelingen zelve geroemd. In de rei der volken werdt haar naam steeds met eere genaamd.

12.

(*) Laten wij dan, elk en een ieder onzer in onzen kring, met de daad tonen, dat wij alles doen willen, wat in ons is, om de bloei en welvaart van het lieve Vaderland te helpen te bevorderen. Laten wij de deugden der voorvaderen trachten natebooten, dan moogen wij hoopen,

(*) Moet men schrijven: *laat ons lezen*, of *laten wij lezen*; *laat ons werken*, of *laten wij werken*, enz?

dat ook diezelfde God, wiens hand wij zoo merkbaar in de lotgevallen van ons land kunnen opmerken, ook voor haar tot in het verste nageslagt zal blijven waken.

13.

Waarvan komt het, dat men zoo meenigmalen de boze zijn kwaad onstraffeloos ziet pleegen? Regeerdt er dan gene rechtvaardige Voorzienigheid, die in zijne gangen de gangen der menschen gade slaat en lijdt? En zouden dan dezulke, die zich in het genot der zonde baden, geen geweeten hebben, dat hun toeroept en vermaant? Of zoude een volkomen booswigt die heilige stem, die verheevene inspraak ook kunnen verdoven? Ziet daar eenige vragen, wier beantwoording de nadenkende leerlingen worden overgelaten.

14

De schijnbare snaakse gezegdens en aardigheden van dien man behagen ons geenzins. Zijn eenig genoeggen schijnt te zijn, zich in koffiehuizen en societijten op te houden, en daar met andere de draak te steeken, menige goedbloed verleegen te maken, of hun, die gereed zijn, hem aantehooren, met laffe vertelzels optehouden. Zonder het te bemerken wordt hij eevenwel den speelbal van andere, en maakt zich zelf belachelijk in de oogen van vele. Alle weldenkende houden hem voor een luijaard en doeniet, die zijn eigen en andere tot groote last is.

Mijn lieve kind! Mijd de omgang met loszinnige en verstandeloze jonge lieden; denk: daar men meê verkeerd, daar wordt men meê geëerd; de ondeugd loont eenmaal zich zelf; en jammerend naberouw komt dan gewis te spaâ. Trach liever de vriendschap te verkrijgen van verstandige en deugdliebende jongelingen; zie op hunlieder voorbeeld; en laat hunlieder gedragingen u de weg wijzen, die gij te bewandelen hebt, om gerust en zonder knaging te leven.

16.

Tijdverveeling is eene pijnlijke ziekte; tijdverdrijf geneest denzelfen niet; maar alleen slechts nuttige bezigheid. Nooit of nimmer kan de luijaard in zijne rust waar genoegens verschaft worden; het is eene dodelijke rust, hetwelk zijne beste krachten verzwakt. Rust en onschadelijke uitspanning is alleen maar geoorloofd na goed volbracht werk. Wanneer de neivere werkman des avonds in de schoot zijns huisgezins terugkeert, hoe moge hij zich dan verblijden in het midden der zijne de zoete rust te mogen genieten.

17.

„ Wanneer uw vijand hongert, zoo spijzigt
„ hem, wanneer hij dorst, zoo geeft hem te
„ drinken, want zoo doende zult gij kolen vuur
„ op zijn hoofd hopen.” Hoe wenschelijk was

het, dat alle menschen zich steeds aan deze schoone leer des apostels PAULUS herinnerden; dat allen gaarne daaraan gehoor gaven. Deze aarde ware wis een Paradijs, zoo alle menschen als broeders tegen elkander gezind waren; als de eene de andere uitneemender achte als zich zelve; en alle aangedane kwaad met zachtmoedigheid verdragen werdt, en na de Christelijke zedenleer met liefde vergolden werdt.

18.

Zij, die in derzelve jongelingsjaren den kostelijken tijd goed besteedden, en zich op de verkrijging van nutte kunst en wetenschap, en op de heoeffening der deugd toeleggen, acht men en worden gepreezen. Eenmaal zal het zaad, hetwelk zij in derzelve jeugd uitgestrooit hadden, voor hun eene heerlijke oogst opleveren. Hoe zoet zal hen dan de gedachte zijn dit aan vroeger gedrag en vlijt te danken te hebben! Hoe vroolijk vermogen zij dan op den afgeleiden weg terugtezien!

19.

Maar wee! daartegen de onbezonnene jongeling, die de bekoorlijkheden der ondeugd verblinden, en die zooveel tijd ongebruikt laat verlooren gaan. Met rassche schreeden loopt hij na zijn verderf, en de afgrond, in welke hij zich stort, bemerkt hij eerst, als het te laat is. — De geleerde koning SALOMO zegt: „Mijn zoon! bewaart mijne

„ rede; en legt mijne geboden bij u weg!
„ Bewaart mijne geboden, en leeft; en mijne
„ wet, als de appel uwer oogen. Bindt ze aan
„ uwe vingers; schrijft ze op de tafel uwes
„ harts. Zegt tot de wijsheid: gij zijt mijnen
„ broeder, en heet het verstand uwe bloed-
„ vriendin.”

20.

HUGO DE GROOT is een der grootste mannen, die ons Vaderland heeft opgeleverd. Reeds in zijne vroege jeugd onderscheide hij zich al door meer als gewoone kundigheden. Nog geen 16 jaren oud zijnde pleite hij reeds tegen de ervaarendste avokaten. Hij werdt ook een zeer diependenkende filosoof en godsgeleerde, welks werken nog heden ten dagen beroemd zijn. Gedurende de godsdiensttwisten, die tijdens het twaalfjarig bestand met *Spanje* (1609—1621) ons land verdeelden, werdt DE GROOT in hegtenis genomen, en tot eene levenslange gevangenis op Loevestein veroordeelt.

21.

Onze DE GROOT gelakte het nogthands, in den jare 1621, zich, met behulp zijner schrandere vrouw en dienstmaagd, met de vlucht te redden, en begaf zich daarop in een metselaarsknechtsgewaad van *Gorkum* na *Parijs*. Hier wierdt hij in 1634 afgezand wegens CHRISTINA, koningin van *Zweeden*. Hij overleedt de 28 Augustus 1645,

op eene reis, te *Rostok*, oud 62 jaar. In 1781 heeft men te zijner eer te *Delft* eene fraaije graf-tombe voor hem opgericht.

22.

Wij moeten, onze verhevenere bestemming gedagtig, niet enkel voor de wereld en hare genotten leven, of door onbezonnene gedragingen ons onheil berokkenen, maar streven naar dat bestaan en die gezinthen, een hogere bestemming waardig.

Uwe aanmerkingen zijn in zeker opzicht waar, maar de zijnen zijn toch warer, en daarom zal ik dezelve ook opvolgen.

Deze kamer is vierkanter dan geene, maar het speeltuig, dat in geene kamer geplaatst is, is beter-luidend als dat in deze kamer staat.

Gisteren zijn ter dezer stede drie deserteurs binnen gebracht, die van hunne compagnie weg-geloopt, hier en daar op het platte land het beest speelden.

23.

Deze middag zal men den visch koken, die wij van u ten geschenk hebben ontvangen, ofschoon ik liever wenschte, dat men die biek of bried.

De honing en de wasch, die onze bijen ons anders zoo ruimschootsch oprachten, is dit jaar zeer schaars. Wij schrijven dit toe aan het door-gaands ongunstige jaargetij, dat wij gehad heb-

ben, ook willen wij de bijekorven op eene geschikter plaats brengen dan daar zij dit jaar gestaan hebben.

Een waardig voorbeeld is doorgaands beter als de wijste leering. Met geen en kan men het wijd brengen; met dezen vordert men menigmaal niet veel.

24.

Wij werden eergisteren geboodschapt, dat onze vriend E., die wij verwachten, ons niet kon komen bezoeken. Dit smerte ons uitermate zeer, terwijl wij ons in het vooruitzicht van dit bezoek alreede verblijdt hadden, en nu zoo teleurgesteld wierden. Het is in de daad een zeer hups en wellevend mensch, die immer het gezelschap, in welke hij zich bevindt, door verstandige rede aan hem boeit, of door vroolijke schers veraangenaamt.

25.

De veldling voorziet den stadbewooner van de meest noodzakelijkste levensmiddelen, en deze weder geene van vele dingen, die eene wezentlijke behoefte zijn, of tot veraangenaming des levens dienen.

Men is van voornemens alhier eerdaags te verkoopen een nieuw hecht en sterk huis, voor weinige jaren pas opgebouwd, staande en gelegen in de Kerkstraat, Wijk C, N°. 26.

Door eene heevige rukwind is deze nacht het

schip de Nijverheid van zijne ankers geslagen, van de rede afgedreeven, en daarna met man en muis vergaan.

26.

De wijste en beste mensch moet bekennen, dat zijne deugd, hoever hij ook mag gevordert zijn, nog zeer onvolkomen is, en dat zijne kennis en doorzicht, vergeleeken met datgene, dat hem nog onbekend is, zeer gebrekgig is.

Dronkenschap en ontugt zijn de twee gezellinnen, die eenen vroegen ouderdom en eene vroege dood na zich sleepen.

De Heer M... raadde dien man aan, als hij weder in 't openbaar eene voorlezing wilde doen, zich op meerdere eenvoudigheid te bevljigten, nadien zijne weidse redeneringen iedereen doodlijk verveelden, en meestal zonder order en samenhang waren.

27.

Deze nacht werd door den nachtwacht allarm gemaakt, naardien in de katoendrukkerij bezijde de rode brug brand ontstaan was. In weerwil van de iever der spuitgasten is het gemelde gebouw benevens twee daaraan belendene huizen geheel in de asche gelegd. Geen mensch is nogthands daarbij omgekomen, maar een groot aantal meubels en goederen zijn daarbij eenen prooi der vlammen geworden. Men is van voornemens eene kollekte te doen, om de slachtoffers van deze brand eenigszins te gemoet te komen.

28.

Waarde vriend! Leef nog lange jaren tot heil der uwe gezond, gezeegend en vergenoegd; smaak steeds onophoudelijker de beste vreugde en de eedelste genotten dezes ondermaandschen levens, en gaat eenmaal in de zalige gewesten der onsterfelijkheid over, waar eeuwige vreugde heerscht. — Ik wensch u ook alle voorspoed en geluk met uwen eenigen innigen geliefden zoon. Hij zal nu weldra in eene alzins moeilijke betrekking intreden: maar de uitgebreide kundigheden, welke hij verzameld heeft, zullen hem meer als overvloedig in staat stellen, om voorspoedig in hetzelfde te slagen.

29.

Het doet mij hartenleed, te hebben vernootmen, dat de oudste zoon van onzen vriend P..... zich zoo komt te misdragen. Och! dat deze toch begreep hoeveel hartszeer hij hierdoor zijn oude greize vader veroorzaakt; dan keerde hij veelligt noch terug van die weg, die in zijn wisch verderf zal endigen, dan was hij misschien noch voor de deugd weder gewonnen.

30.

Waarde vriend! Geloof mijn trouwe vriendschapsraad, wanneer ik u vermaan, ja zelf u bidt, dat gij tog die verkeerde weg vermeidt, dat gij u op beter pad begeeft, en der stem des

gewetens gehoor leendt. Wat zullen de gevolgen zijn, indien gij zoo voortgaat; armoede en schande zal uw bestendig deel zijn: want niet slegts verkwist gij zoo uw geld en goed, maar ook door iederen weldenkenden mensch wordt gij, zoo doenden, veracht, en daarboven vindt gij uw verdiend loon in de knaging en wroeging uwes gewetens.

31.

Hoge oogen zijn de Heere eenen gruwel; doch de nederige geeft hij genade: ook maakt hij zich aangenaam bij de menschen. Denkt hier slechts aan den hoogmoedigen Fariseër en den verslagen, demoedigen tollenaar. De eerste verbeelde zich in ware deugdbetrachting al zeer verre boven andere uittesteeken; maar de ander badt in het volle bezef zijner onwaarde. „Ik zegge u,” zeide onze Heiland, „deze ging af gerechtvaardigt na zijn huis meer als die. Want eenen iegelijken, die hem zelve vernedert, zal verhoogt worden, maar die hem zelve verhoogt, zal vernedert worden.”

32.

De rekenkunst bestaat in de rechte kennis der getallen, en der betrekkingen, die zij op elkander hebben; en de rekenkunde brengt deze kennis in beoefening, en past ze toe op voorbeelden uit het dagelijksch leven. — Deze wetenschap heeft eene alzins nuttige strekking, want niet alleen

is hij volstrekt onontbeerlijk in de meeste gevallen des bedreivigen levens, maar ook nog daarenboven is hij het machtigst middel ter ontwikkeling van 's menschen verstandelijke vermoogens, en is dus eene grondige beoeffening dubbeld waardig.

33.

Een ware vriend kent men in de nood. Wanneer de zware last der tegenspoeden ons drukt, en wij bijna bezweiken, dan giet een ware vriend balzem in onze wonden, en de ramp, die ons drukt, wordt licht, omdat de vriendschap dien met ons torst. Maar hebben wij dan een oprechte vriend verkreegen, dan behooren wij hem ook hogelijk te waardeeren, en ons in alle onze daden zulk een trouwe vriend waardig te betonen.

34.

Let eens, waarde jongelingen! op dezulke, die tot zich zelve schijnen te zeggen: laten wij eten, laten wij drinken, laten wij vrolijk zijn; op dezulken, die leven alsof er geen God was, die aller werken gadeslaat. Meent ge, dat zij, wanneer zij zich volop in het genot van allerlei zinlijk genot baadden, daarbij wezentlijk waar genoegen en rust vinden? Zij moogen zich al voordoen, alsof niets hun bekommerde. O! wanneer gij ze eens zag, wen zij in de eenzaamheid aan zich zelf overgelaten zijn, of zij zich in ge-

wichtige omstandigheden des levens bevinden, dan zoudt gij bezeffen, hoe zeedelijk ongelukkig de zondaar is, en van hoeveel gewichts daartegen eene ware godvereering is.

35.

Regtgeaarde ouderen, die het om het waar heil hunner kinderen te doen is, geven hen vroeg levende indrukken van God. Gelijk een bekwame hovenier alles aanwent, om de jonge, teëre planten, die zijne zorg toevertrouwd zijn, 'op te kweeken, en voordelig te doen opwasschen, zoo waken ook teërlievende ouderen voor het waar belang hunner kinderen. En wat is er voor hen van meer belang als hun vroeg opmerkzaam te maken op de almacht, wijsheid en goedheid van God, die allerwege zoo duidelijk is optemerken, en zich in het lot van iederen mensch zoo heerlijk vertoond.

36.

Men moge hem eenen man heten, die niet recht voor de vuist uitkomt, en met slinkse streeken omgaat; ik voor mij geloof dit nogthans (*) niet. Hij schijnt mij eenen eerlijken man, die oprecht in zijn handel en wandel is, en niemand mislijden zal. Ach! geloof niet alles, wat de laster ver-

(*) Wat is de reden van het verschil in schrijfwijze in de woorden *althans* en *nogtans*.

breit, lieve vriend! Ééne kwade tong kan ons vaakmaal dingen ten lasten leggen, die ons gansch en al vreemd zijn. De laster is een schandelijk kwaad, want zij ontroofdt ons onze goede naam, die kostelijker is als het uitgeleezendste goud.

37.

Waarde zoon! Ik ach het mijn pligt u uwe gebreken onder het oog te brengen, u voor hen te waarschuwen, en vooral voor de eigenzinnigheid en hoogmoed, voor welke gij eenige overhelling betoont. Eigenzinnigheid staat alle menschen, maar inzonderheid jonge lieden lelijk; zij maakt dat vele van ons afkeerig worden, en ons aan ons zelve overlaten. En wat de hoogmoed aanbelangt; hoe verkeerd is het, zich op ingebeelde aardsche voorrechten te verhoovaardigen, daar wij toch bij onze dood dit alles moeten missen. Niet alleen worden wij zoo ongeschikt ter vereedeling des harts; niet alleen maken wij ons belachelijk in de oogen van andere: maar wat meer zij, wij worden verwerplijk in de oogen van God, want daar is geschreven: „God wederstaat den hovaardige, maar de nederige geeft hij genade.”

38.

In 1799 lande eene Engelsche-Russische legermagt in *Noord-Holland*, en maakte aanvankelijk eenige vorderingen, maar de Fransche en Holland-

sohe krijgsbenden verplichten dezelve weldra, zich weer in te schepen. Intussen waren wij toch onzer vloot beroofd, daar de Schout - bij - nacht **STORIJ** dezelve verraderlijk zonder slag of stoot de vijanden overgaf. — Eenige tijd later, in 1809, hervatteden de Engelschen hunne onderneeming; zij landden met eene groote magt op het eiland *Walcheren*, en namen *Flissingen* in na een heevig bombardement. Maar de aanrukkende Franschen, en vooral ook eene groote sterfte onder dezelve, noodzaakte ze weder, om ook de Zeeuwsche eilanden weder te verlaten.

39.

Wie vele behoefkens gevoelt, en zijne verlangens tot alles uitstrekt, die leeft ongelukkig, want onze begeertens kunnen niet altijd bevredigt worden, en zoo berooft men zich van die wezentlijke genoegens, die men anders zou kunnen smaken.

Ik ben met u zeer te onvrede, daar gij die hedendaagsch aangenomen gewoonte ook opvolgt, welke mij zoo zeer tegenstaat. Schaamt u deswege, en luistert toch naar den raad, dien gij zoo menigmaal gegeven wordt.

Wij rezen gisteren met het paard, wiens schoonheid door iedereen bewonderd wordt, na *Utrecht*, toen hij onverziens eenig letzel aan een zijner poten kreeg, en krepel werdt. Wij spraken daar hierover met eenen veearts, die ons nogthans

verzekerde, dat het niets te beduiden hadt, en dat het spoedig zou herstellen.

40.

„Wie het leven lief heeft, en die goede dagen wil zien, die stilt zijn tong van het kwaad en zijn lippen dat ze geen bedrog spreken.” Deze les geeft de apostel PETRUS de Christenen. En in de daad, door zoo te handelen, kunnen wij alleen een gerust en genoegelijk leven lijden. Later en kwaadspreken is eene schandelijke ondeugd, en die ons zelfs en andere ongelukkig maakt, en nogthans is misschien gene ondoudg meer algemeen als juist deze. Hoe was het te wenschen, dat ieder de goede naam zijns evennaastens ontzag, eeven als hij de zijne ongekreukt wenscht te bewaren. Gewisch, dan zoude er vrij wat meerder vrede en eendracht op de aarde woenen.

41.

De leerzame geschiedenis is een school van wijsheid en deugd. Zij geeft ons vele voorbeelden van brave menschen, die zich door hunne deugden onderscheiden, en ook van menschen, die door derzelve snode gedragingen de rechtmatige verachting van alle braven zich op de hals haalden. Zij stelt ons deze voor ter navolging, gene ter afschuwing. Daarbij oefendt de geschiedenis onze oordeelkracht en geheugen, en

breit de kring onzer kennis over vele wetens-
waarde zaken uit.

42.

Wel Edel Heer! Ik heb Uw Wel Ed. missive
ontvangen, en met genoegen de belangrijke com-
missie vernoomen, door Uw Wel Ed. mij opge-
dragen. Daar ik de mand met brekende waar
niet op den toerkar durfde doen, zoo hoop ik
denzelven met andere gelegenheid te zenden.
Hiernevens evenwel de twee balen koffie door Uw
Wel Ed. mij opgegeven, wegende 428 ponden,
waarvan het bedrag 205 guldens. Ook nog tot
een staaltje drie pond thee van onderscheiden
soort, en hoop, dat het na genoegen mag zijn.
Ik recommandeere mij verders in Uw Wel Ed.
gunst en teeken mij enz.

N.

43.

Hij welks daden van zijne deugdzame gezintlie-
den getuigen, en welks geweeten zuiver en on-
bevekt is, behoeft nimmer te vreezen, wat ook
de laster zijner vijanden versprijden mag. Hij,
wie de rust in zich zelf vindt, en oprecht in
zijn wandel is, kan niets deeren; gerust gaat
deze zijn weg, wetende dat hij hierna een heerlijk
loon wacht. Gene voorrechten der wereld kun-
nen de rust en kalmte eevenaren, dat de deugd-
zame smaakt bij de volbrenging der geboden van
onzer aller Schepper en Heer.

44.

Mijne zoonen! hoort toch te alle tijd, de raden uws vaders, en acht gij, mijne dochter! geenzins klein de berisping uwer moeder. Besteed immer mijne kinderen! het oogenblik, dat men u geeft, om u het verstand te vormen en u het harte te vereedelen, want denkt, verlooren oogenblikken keren nimmer terug. Dit leven is bestemd tot eene gestage oefenplaats onzer krachten en vermogens die God ons geschonken heeft. Weest dus immer uwe bestemming gedagtig, en verliest die nooit uit het oog.

45.

Het gezicht, die eedele gave Gods, verschaft ons eene groote veelheid van genoegens. Zij houdt zich bezig en onledig met de voorwerpen op de grootste nabijheid en op de verste afstand, zij brengt ons velerlei kennis aan, en werkt met wonderbaren invloed op alle de vermoogens onzes geests.

Wie zijnen geboortegrond ter harte gaat, en de voorrechten, die hij daar geniet, weet te waardeeren, die kan het niet onverschillig zijn, wanneer het Neerlands roem en eere gelt, maar alles zal hij voor deszelfs belangen veil hebben.

46.

PETER de eerste, herschepper en wetgever Ruslands, geraakte onder de hoogst moeilijkste

omstandigheden tot den troon, en in een tijd, dat de Russische natie nog in eene nacht van onbeschaafdheid en onwetenheid verkeerde. Hij reisde na *Holland* en *Engeland*, om alhier kunsten en wetenschappen te beoeffenen, en ze vervolgens in zijn rijk intevoeren. Door zijn krachtvol bestuur gelukte hij er in, de talloze zwarigheden te overmeesteren, die zich hem voordeden, en leide zoo den grond tot die verbazende macht, welke *Rusland* heden ten dagen verkreegen heeft.

47.

Hebben wij hier op aard alle onze plichten steeds getrouwelijk volbracht? Waren onze gezinthen en handelingen steeds overeenkomstig de goddelijke bevelen, wier volbrenging de menschen zoo heilzaam zijn! Och! hoeveel komen wij hierin te kort. Maar leggen wij ons dan met alle magt op onze verbetering toe. „God is steeds het ontfermen gedagtig; hij heeft geen lust in de dood eens zondaars, maar daarin dat hij zich bekeert en leeft.”

48.

KAREL de twaalfde, koning van *Zweeden*, was gewisschelijk eenen der zonderbaarste vorsten, welke de geschiedenis meldt. Hij was aan de eene zijde niet vervreemt van alle goede hoedanigheden, maar aan de andere zijde ook vooral onverzettelijk stijfzinnig; aan de eene zijde zeer

dapper en ondernemend, maar aan de andere zijde ging hij ook te werk met eene hoogst onvoorzigtige onberadenheid, die voor hem eindelijk de neeteligste gevolgen had, en voor zijn rijk een rijke bron van rampen was.

49.

Toen KAREL in 1697 zijn vader opvolgde, was hij slechts 15 jaar oud, en men verwachtte van hem weinig goed; doordien hij volstrekt geen lust voor eenige regeringzaken betoonde. Maar zijne onverzaagdheid, zijne koenheid blonk eerst regt uit, toen hij in 1700 door de koningen van *Denemarken* en *Poolen*, en door CZAAR PETER den eersten, keizer van *Rusland* aangevallen wierd. Binnen vier maanden dwong hij den eersten van van deze tot den vrede, daarna sloeg hij en ontroonde hij AUGUSTUS, koning van *Poolen*, en stelde een ander, STANISLAUS LECZINSKY in zijne plaats, en vervolgens wende hij zich tegen PETER, welks groot leger hij met een klein getal Zweden bij *Narva* aantastede en versloeg. De hooghartige PETER, wie de oorlogskans dus aanvankelijk ook tegenliep, deedt aanbiedingen van vrede.

50.

En hadde KAREL nu eene roemvolle vrede boven eenen nog altijd ongewisschen oorlog verkoren, dan ware hij ten zege voor zijn land geweest, en

hoeveel leed had hij dan zich zelf en zijne onderdanen kunnen besparen. Maar na AUGUSTUS, keurvorst van *Saxen*, andermaal geslagen en tot afstanddoening van *Poolen* gedwongen te hebben, deedt hij eene tweede stoute, maar zeer onvoorzigtige togt in het binnenste van *Rusland*. Hij belegerde *Pultawa*, werd daar totaal geslagen en vluchte daarop naar *Turkije*. Hier verbleef hij een geruime tijd, en deedt er zich als een ongemeene hardnekkige vorst kennen. Hij werd bij de belegering van *Frederikshal* in *Noorwegen* door een gewerkgogel gedoodt in 1718, misschien door toedoen zijner eigen onderdanen.

51.

De wijze en liefdevolle Schepper plante de onderen eene sterke liefde tot hun kroost in. Ziet slechts hoe een liefderijke zorgende vader van den vroegen morgen tot den laten avond zwoegt, en alles wat in zich is, aanwent, om hun welzijn te bevorderen. Ziet hoe eene teedere minnende moeder haar zogende lieveling opkweekt, en slapeloze nachten haar laat welgevallen, wanneer het tot den welstand van haar kind dienstig is. — Hoe wijs en goed is God, die zoo merkbaar voor den mensch reeds bij zijne eerste intrede in de wereld zorgt.

52.

Daar zijn menschen, die vol van fraaiklinkende redeneringen, zich zeer te onvrede betoonen en

zeggen, dat men de vorsten en overheden gene buitengewoone eere behoeft te bewijzen; doch dezulke vergeeten maar al te dikwijls den uitspraak des Bijbels, » dat alle ziel de overheden en machten over hen gesteld onderworpen moeten zijn; want daar is geen macht, » zoo is er geschreven, » of hij is van God ingesteld. Hij is een heerscher Gods op aarde, en draagt het zwaard niet te vergeefsch. »

53.

In de slag bij *Waterloo* verliet menige dappere jongeling het leven, en storf zoo voor zijn vaderland de heldendood. Hier werdt de heerlijkste zegen op de dwinglandij bevogten, en het vaderland uit zijnen vegen toestand geredt.

Wanneer men door een mikroskoop een drup water beschouwt, dan ontdekt men in hetzelfde menigmaal duizende levendige schepselen, en staat verbaasd over de almacht en grootheid van God, die zich zoo heerlijk in al het geschapenen ver- toont, in het kleine zoowel als in het groote, in de mier zoowel als in de grootste natuurto- nelen.

54.

BIAS, een der zeven Grieksche wijzen werd ge- vraagd: » wat erger ware als het kwaad. » Hij antwoordde: » het niet te kunnen verdragen. »

Zekere ongeweide schrijver zegt: » De meeste onrust en verdriet komt daaruit voort, dat men

zich te matigen weet, en geen meester over zich zelfs is."

ISOCRATES zegt: »Houdt het daarvoor, dat veel geleerd te hebben, beter zij als veel geld te bezitten: gene gaat ligt verlooren, maar dit is bestendig; want onder alles dat wij bezitten, is de nabijheid alleen onsterfelijk."

55.

Hoe heilloos de oorlog, die in het eind van het jaar 1780 tusschen ons Vaderland en *Engeland* uitbarste, voor ons ook mogte uitvallen, zoo door het verlies van eenige colonien, als doordat vele koopvaardijochepen en oorlogschepen zelve in 's vijands macht vielen; nogthands toonden onze zeelieden van den moed hunner voorvaderen niet vervallen te zijn, maar, waar de krachten eenigszins tegen elkander opgewassen waren, den verwatenen Brit onbedeest onder de ooggen te durven te zien. Toonden dit de onvertzagde kapiteins OORTHUIS en MELVIL in de straat van *Gibraltar*, vooral bleek dit echter in de zeeslag op *Doggersbank*, waar de Engelsche vloot, hoewel aanzienlijk sterker in manschap en geschat toch genoodzaakt werd afteedeinsen.

56.

De eerste van Oogstmaand 1781 zeilde de Schoutbij-nacht ZOUTMAN met zeven linieschepen en

eenige fregatten uit, en geleide een aantal koopvarers na de *Oostzee*. De vijfde dier maand ontmoete hij de vloot van den Engelschen vice-admiraal PARKER, die uit acht zware lineschepen en een aantal fregatten bestondt. Te acht ure in den morgen begon er van weerszijde eene heevigen strijd. De Hollanders, zich hunne minderheid niet bekreunende, toonden hier eene dapperheid hunne brave voorvaderen waardig. Na drie uren vegtens koozen de vijanden het hazepad, zijnde derzelver schepen, volgens de getuigenis, van PARKER zelf, zoo redloos geschooten, dat het hen onmogelijk was, den strijd op nieuws te beginnen. De roem van ZOUTMAN, BENTINCK, die korte tijd hierna aan zijne bekomen wonden overleedt, KINSBERGEN en andere klonken door ons Vaderland, en deden de hoop op beter tijden herleven.

57.

Heugt gij u niet meer, dat ik u voorleden week gezegd heb, dat men met zonder moeite niets wezenlijk kan uitvoeren. Gij zeidet mij flusjes, dat gij geen kans zag, om door dit werk te komen; maar, eilieve! ik bidde u, slaat dan toch de handen maar eens aan het werk; span uwe krachten eens in, en zie eens, of het niet veel beter als gij verwachtet zal gaan. Te zeggen: ik ken niet, wil eigenlijk doorgaans zeggen: ik heb geen lust. O! een mensch kan zooveel té

boven komen, als hij maar gestaag met de vereiste inspanning wil bezig zijn: Wilt dus, jonge vriend! niet zoo gezwind den moed laten zakken, maar maar beginnen met hetgene wat gij te doen hebt; bij behoorlijke vlijt zal het dan zeker niet tegenvallen.

58.

Menig mensch schijnt eer, aanzien en rijkdom toe, alsof dit alles de kostelijkste bezitting was; maar hij bedenkt daarbij niet, dat de dood welras scheidinge maakt tusschen deze ingebeelde voorrechten en den mensch. Helaas! hoe vele zijn er niet, die alleen maar voor deze aarde en derzelver genietingen schijnen te leven, die de gedachte aan de dood eene verschrikking is, en die het uitzicht op de storeloze vreugde der eeuwigheid niet verblijden.

59.

De *Geele Zee*, ook wel golf van *Korea* geheten legt aan de oostelijke oever van *China*. Dit zoo sterk bevolkt en in zoo vele opzigten merkwaardig land, waar zich eene geheele eigendomlijke beschaving ontwikkeld heeft, was reeds voor vele eeuwen een land, dat zich door eigen kunstvlijt voordeelig onderscheide, en daar de akkerbouw, die hier door het hoge bestier des lands zeer bevordert wordt, welig bloeide. Maar de verdere beschaving en verligting schijnt bij de

Chineezen met tragen spoed of in het geheel niet voorait te gaan, daar zij eene heilige eerbied hebben voor datgene, dat voor hen sinds eeuwen tot eene gewoonheid geworden is.

60.

In het kille noorden, waar zoo eene langdurige en koude winter heerscht, gaf de wijze en goede Schepper de bewooners dier landen een dier, dat voor dezelve in verscheidene opzichten onontbeerlijk is, en velen hunder behoeftens vervult, het is het rendier. De Laplander spant dezelve voor sleeden, hij voedt zich met zijn vleesch, hij kloedt zich met zijn huid, en berijdt zich van zijne melk goede boter en kaas. Van zijne zeeuwen en peezen werden touw gemaakt, en van zijne beenen naalden en snuisterijen. Zoo is de natuur, onder de ongunstigste luchtstreek zelve, nog rijk in zijne gaven.

61.

Mijn neef is uittermate verkwistig van aart. Ofschoon hij aan de eene kant aan de armen zeer vrijgevig is, en veel goed aan hun doet, zoo bemint hij aan de andere kant ook zeer groeve uitspattingen, en maakt alzoo groote verteringen, waarom eenige, en ik dunk niet zonder rede, vermoedden, dat zijne vrijgevigheid niet uit de regte bron voorkomt, maar zijne oorzaak heeft in zijne losheid van het geld. — Betamelijke uitspattingen zijn geoorloofd, en kunnen op zijn tijd

zelfs nuttig zijn; maar wanneer men hiervan te veel gebruik van maakt, dan worden zij alzins schadelijk, en leidden menigmaal tot veel kwaad.

62.

De wijze SOLON werdt gevraagd door CRESUS, koning van *Lijdie*, of hij hem, van wegens zijne schatten, niet voor zeer gelukkig hield. SOLON leerde hem, dat men eenen mensch voor zijnen dood niet gelukkig heten kan, en CRESUS moest een weinig later maar al te zeer ervaren, hoe ongewissh 's menschen voorspoed is aan deze kant van het graf. Geraakt zijnde in oorlog met der Perzen koning CYRUS, wierdt hij gevangen genomen, en tot de brandstapel veroordeelt. Het uitroepen van SOLONS naam, aan welks lessen hij zich in dezen droevigen oogenblik herinnerde, reddede nog tijdig zijn leven.

63.

Wanneer iemand u uitermate vlijt, vertrouwt hem dan niet; het is doorgaands alleen maar bedrog, of onder zijne fraaije loftuigingen leggen slinkse bedoelingen verhoelen. Geest liever gehoor aan de teregtwijzing van den rechtschapenen man, die uwe gebreken u onder het oog brengt, want denkt:

't Gestroel eens valsaarts is venijn,
Zijn vleijerij is louter schijn,
Maar harde rede van een vriend,
Is balzem die ten goeden dient.

64.

De apostel PAULUS schreef het volgende de Korintheren: „ al was het, dat ik de talen der „ menschen en der engelen sprak, en de liefde „ niet had, zoo was ik een klinkende metaal of „ luidende schelle geworden. En al was het, „ dat ik de gave der profetie had, en wist alle „ de verborgendheden en alle de wetenschap: „ en al was het, dat ik alle het geloove had, „ zoodat ik bergen verzettede, en de liefde niet „ had, zoo ware ik niets. En al was het, dat „ ik alle mijne goederen tot onderhoudt der armen „ uitdeelde, en al was het, dat ik mijn ligchaam „ overgaf, opdat ik verbrand zoude worden, en „ had de liefde niet, zoo zoude het mij geene „ nuttigheid geven.”

65.

Hebt, mijn vriend! een afkeer van den loogen, want hij, die in staat is te kunnen liegen, vertoondt voorzeeker een zeer bedorven inborst. Hij, die zich telkens aan den loogen schuldig maakt, veracht men en mistrouwt men, en in de daad een loogenaar heeft reeds de eerste schreeden gedaan, om eenen dief te worden. (*)

Of men van zins is, die hulpbehoefte te ondersteunen, is mij onbewust, dat moet zijn broeder

(*) Is het hulpwerkwoord *worden* ook een onregelmatig werkwoord?

en hij weten: gij en hij weten intusschen zeer wel, dat die man het dubbeld benoodigd heeft.

66.

De Heer A..... klaagt altijd over zijnen bedienden, en zegt dat hij altijd datgene, dat men hem bestelt, verkeerd bezorgt; hij misdoet het altijd. Voor het overige is hij een goed, welmeenend mensch. Erger is het in deze met den huisbedienden van den Heer D....., die heeft zeer misgedaan, daar hij zijn heer een aanzienlijke somme geld ontstolen heeft, en zich dus zeer misgegreepen heeft.

Bij alles dat men doen wil, dient men vooraf wel te overleggen, of het bestaanbaar is met de eisch onzes pligts: zonder dat rekenen wij ons eenmaal mis, en misgrijpen ons deerlijk, terwijl schade en schande ons zeker achtervolgt.

67.

In het kleine dorpje A..... stond eenen toorn, die zeer bouwvallig werd, en op zijde begon te nijgen. Die is onlangs voor afbraak verkocht. Men zal vooreerst de steenen op elkander vlejien, en ze naderhand tot andere eindens gebruiken.

De vrouw die ons dezen morgen ontmoete, en die zoo vriendelijk neigde, is eene brave, achtenswaardige weduwwrouw, doch die door vele rampen getroffen is geworden buiten haar schuld, en alzoo genoodzaakt is geworden, haar huis te

koop te vijlen. Het was te wenschen, dat men zich het lot dier brave vrouwe aantrok, opdat zij niet tot armoede mag vervallen, en in eene fatsoenlijke kring mag blijven verkeren.

68.

Mijn vriend! Bezig uw broer, dat ik heden niet bij hem komen kan, omdat drukke bezigheden mij zulks verhinderden.

Deze ongelukkige is reeds sinds vijf jaren eene verlaten weduwvrouw, die met drie vaderlooze wezen in een kommervolle toestand verkeerd, en die zich in weerwil van haar zelf menigmaal gedwongen ziet tot de milddadigheid der meer gegoedde haar toevlucht te moeten nemen.

Wanneer men bij het moeilijkt werk blijft volhouden, dan zal ons het meer gemakkelijke licht vallen; want komt men over den Hond, dan komt men ook over de staart.

69.

In zeker dorp werd de volgende aankondiging afgelezen en aangeplakt:

„ Een ieder, wie zulks mogt aangaan, wordt
„ mits deze gelast, vóór of uiterlijk op de laatste
„ dezer maand, de achterstallige dorpslasten te
„ voldoen, zullende anders bij gebreeke van dien,
„ na de verscheenen termijn, na regte, met de
„ vervolging eenen aanvang worden gemaakt.”

70.

Toen de tweede Punische oorlog tussehen de Romeinen en Kartagers uitgebrooken was, waren geene aanvankelijk zeer ongelukkig. De onvertzagde HANNIBAL, die met een Kartaagsch leger over de stijle alpen naar *Italië* getrokken was, gelukte het, verscheidene Romeinsche legers te slaan. De dictator FABIUS stuite wel voor eenige tijd door zijne voorzichtige maatregelen de loop van deszelfs overwinningen, maar zijne groote verdiensten wisten het Romeinsche volk niet op de regte prijs te schatten. Zij koozen naderhand twee konsuls, TERENTIUS VARRO en EMILIUS PAULUS, onder welker bewint *Romes* val onvermijdelijk scheen.

71.

Beide waren met het opperbevelhebberschap over het Romeinsche leger bekleedt. De eerste was voor het aangaan van eene veldslag, zijn medeamptgenoot was van een ander gevoel. TERENTIUS gebruik makende van den tijd, waarin hij het leger beval, taste het Kartaagsch leger bij het dorp *Cannae* aan, 216 J. v. C. De Romeinen leeden hier de grootste nederlaag; zij verlooren meer als 50,000 man en hunnen voorzichtigen konsul EMILIUS PAULUS. Was HANNIBAL dadelijk op *Rome* aangetrokken, misschien ware dan wel het lot dezer stad beslist. Hij voerde echter zijne troepen naar de stad *Capua* in de winterkwartieren, waar

zij zich aan alle ongebondenheid overgevende, de krijgstugt ontwenden.

72.

Weldra leerden de Romeinen evenwel, dat HANNIBAL niet onverwinbaar was, en de jonge SCIPIO, welks vader en oom in deze bloedige krijg alreede gesneuveld waren, deedt de krijgskans spoedig eene andere wending nemen. Na de Kartagers *Spanje* ontrukkt te hebben, taste hij hun in *Afrika* zelve aan, behaalde vele voordeelen, versloeg eindelijk den uit *Italië* teruggeroepen HANNIBAL, en noodzaakte zoo de Kartagers (201 J. v. C.) tot eene vrede, die op voor hen zeer vernederende voorwaarden gesloten werd.

73.

Prins JAN WILLEM FRISO, die dappere oorlogsheld en Vrieslandsch stadhouder werdt in den jare 1709, in de moordadige veldslag bij *Malplaquet*, twee paarden onder het lijf doodgeschooten. Hij onderscheide zich hier met alle die dapperheid zijne brave voorvaderen waardig. Jammer maar, dat deze jonge vorst, waarvan vele de schoonste verwachting hadden opgevat, den Vaderlande zoo vroegtijdig werdt ontrukkt. Toen hij in 1711 na *den Haag* rees, om alhier met den koning van *Pruisen* eenige familie zaken te beslegten, verdronk hij erbarmerlijk aan de *Moerdijk* door het omslaan van eene schouw.

74.

Toen onze staat ondanks haar zelve, in 1713 tot de vrede van *Utrecht* werdt overgehaald, op voorwaardens, die men vroeger niet zou hebben aangenoomen, toen werdt wel eenigzins vervult, hetgeen de Fransche gezant POLIGNAC vroeger de Hollandsche gezanten te gemoet voerde: „ wij „ zullen bij u, zonder u en over u handelen.” Ziedaar het voordeel van de opoffering van miljoenen schat ten behoeven onzer naburen; zie- daar bovenal het gevolg der trouwe handelwijze van onze trouwe bontgenoten, de Engelschen!!

75.

De admirael PIET HEIN gong noyt ter Zee, of hy deedt dit, of hy de reise na den Hemel moest aannemen. Hy bereide syn huijs als een die sterven moest, maer vooral sogt hy syn siel Gode synen Schepper met weldoen, op een Christelijke wyse op te offeren. En soo was hy den roem en de bloem, van alle die uijt Nederlandt ter zee voeren. En syn naem den vijanden zoo verschrik- kelyk, als het vel of de trommel van ZISKA den Turken. Hy was van een laege afkomst, en is door duysenden gevaeren, langs alle trappen, van de minste, tot deesen hoogen staet opgeklom- men. Nog seer jong, en van de Spanjaerds ge- vangen, heeft hij in dien staet syn vader met koussen breien onderhouden.

(J. BLOMHERT. *De geschiedenissen van het vereenigde Nederlandt.*)

76.

Zijns naasten geluk met alle macht te bevorderen, ziet daar onzer aller dure verpligting. Wij zijn alle kinderen van eenen Vader; wij hebben alle dezelfde behoeftens, alle dezelfde bestemming. Hoezeer dus ook in spraak, zeeden of andere opzichten van malkander verscheiden, moeten wij ons tog als broeders en zusters beschouwen, en ons als zoodanig dan ook behandelen, En te meer moeten wij alzoo gezint zijn, daar de leere des Kristendoms, van welke wij heleiders zijn, ons dienaangaanden de meest duidelijke voorschriften geeft, daar zij ons niet alleen zegt, onzen naaste als ons zelve lief te hebben, maar ook beveelt onze vijanden zelf wel te doen, opdat wij ook hierin volkomen mogten worden, gelijk onzen Vader, die in de hemelen is.

77.

Wie zich meermaal aan opzettelijken loogen schuldig maakt, zal men eindelijk alle geloof ontzeggen, en in alle zijne handelingen mistrouwen. Hij, die zich daarentegen eenen vriend der waarheid betoont, en zich niet anders voordoet als hij wezentlijk is, acht men; en met zulk een gaat men gaarne om.

Hij, die reeds vroeg na het schoone, het goede het ware tracht, die kan in reipere jaren zich

zelf tot heil en zijne medemenschen ten zege verstreken.

Wanneer er iets goeds te verrichten is, en men onze hulp verlangt, dan moeten wij ons gereed toonen, om dat goede te helpen te bevorderen.

78.

De knecht van den timmerman heeft zich heden heel onordentelijk gedragen, ik hoop dat hij voortaan in acht zal nemen tegen wien hij spreekt.

Het ledikant, door mij ontvangen, is wel goed aanbelangende het hout, maar voor het overige vrij slecht gemaakt.

Utrecht legt tien uur van *Leijden*. Gisteren morgen om acht uren vertrok ik uit eerstgemelde stad, en kwam 's avonds te zes uren in *Leijden* aan.

Ik heb hem van zijn ongelijk trachten te overtuigen, maar hij stoort hem er niet aan, en gaat nog al steeds zijnen ouden gang.

79.

Door de eevenaar verstaat men eenen ronden cirkel, die overal 90 graden afstands van de poolen heeft, en welke de aarde in een noorder- en zuiderhalfrond verdeelt, die even groot zijn. Zij wordt ook eevenachtslijn geheten, om reden als de zon boven dezelve staat, het dan voor alle plaatsen op onze aarde eeven lang dag en nacht is.

De beoeffening der Aardrijkskunst is voor ons van veel gewicht, want terwijl zij de kring onzer kennissen over vele wetenswaarde zaken uitbreidt, is zij tevens eene wetenschap, die in menige betrekking des levens hoogst noodig dient geweten te worden.

80.

Onze neef is een groot ongeluk overgekomen. Hij had met het schip *Hollandsch welvaren* de aanzienlijke rijkdommen, die hij in de *Oostindien* overwonnen had, hopen te verkrijgen, maar ziet, dezen morgen heeft hij de zekere tijding ontvangen, dat een vijandlijk kaperschip, dit schip in 't kanaal ontmoet heeft, het voor goede prijs heeft verklaard, en met hetzelfde op de rede van *Duins* is aangekomen. Het spijt mij magtig van hem, want hoogstwaarschijnlijk zal hij het verlorene nimmer terug ontvangen, en verkeert nu met de zijne in bittere ongelegenheid. Ieder is met zijn ongeluk bewoogen, te meer daar 's mans goede hoedanigheden hem bij vele achtenswaardig maakten.

81.

DEMOSTHENES was een beroemde Griekse redenaar, die ten tijden van PHILIPPUS *Macedonies* koning leefde, en waarvan wij bericht worden, dat hij met bijna ongelooflijke inspanning van magt, zoo een bekwame redenaar wierd. Maanden lang hield hij zich in een duister hol op, om zijne

redenvoeringen bij het licht van een klein lampje te vervaardigen, waarom nijdigarts wel eens zeiden, dat deze na de lamp roken. Zelf schoer hij zich in dit hol slechts halverwege de baard, om zoo buiten staat te kunnen zijn voor de menschen te verschijnen. Deze groote man, die in zijne redenvoeringen de Atheners steeds tegen PHILIPPUS van *Macedonie* in het wapen zocht te brengen, was evenwel een der eerste, die in de slag bij *Cheronea* op de vlucht ging.

82.

Wij aanbidden (*) God, omdat Hij zich in de natuur en nog meer in zijn Heilig Woord geopenbaard heeft als onzen Schepper en Weldoener, wiens wij zijn, en wie wij toebehooren, die ons het leven, adem en alle dingen geschonken heeft, en wie dus toekomt onze hoogste lof en vereering, en het onbepaald vertrouwen onzes harts.

Deze man vereert die vrouw hoog van wegens hare goede hoedanigheden; hij bidt haar aan. Wij meenen evenwel rede te hebben, om te gelooven, dat het meesttal vooringenomenheid is, want ons bedunkens, is zij van groove misslagen niet vrij te plijten.

(*) Welk onderscheid is er in de uitdrukkingen: *ik bid hem aan* en *ik aanbid hem*?

De wijze van denken of het gevoel der meest geachtste geleerden komen niet altijd overeen. Sommigen van hen nemen iets aan en dragen als eene onbetwistelijke waarheid voor, hetwelk door anderen als was het de opgereïmdheid zelfs verworpen wordt. Hoe vele wijsgerige stelsels, de vruchten der wijsheid dergenen, die het Christendom eene dwaasheid achten, en te hoog met de menschelijke reden wegliepen, hebben niet het licht aanschouwd, werden toegejuigd, doch werden na ecnige tijd weder gans en al verworpen, en werden bijkans vergeten, om weder voor anderen plaats te maken. Hoe gelukkig is het, dat wij in Gods woord een onscilbare gits voor ons geloof en wandel hebben, en hoe wenschelijk was het, dat ieder mensch, wanneer het op zijne dierbaarste belangen aankomt, zich alleen door haar liete lijdten.

Nadat de *Rijn* in *Grauwubunderland* haren oorsprong nam, vele kleinere riviertjes ontving, en door de *Bodensee* liep, heeft zij een weinig beneden *Schafhausen* een fraaije waterval van 60 voeten. Voorbij *Basel* maakt zij de grensscheiding uit tusschen *Frankrijk* en *Duitschland*, en vliet nevens vele aanzienlijke koopsteden, totdat zij met andere stromen vereenigd bij het dorp *Lobith* in ons land komt, en alhier door verscheidens

takken in zee haar ontlast. Voor den koophandel, vooral van ons land, is deze rivier van het niterste gewicht, daar de stoomboten met alle spoed die rivier naar *Duitschland* afzeilen, of herwaarts opzeilen, en dus gemakkelijk en gezwind de koopgoederen of reizigers ter bestemde plaats brengen.

85.

Vriend! Hebt gij gisteren nadenmiddag gewandeld? (*) Ja, ik heb over de buitencingel gewandeld. — Hebt gij langen tijd gekuierd? Ja, want ik heb ook met mijnen vriend E....., die ik op de cingel ontmoete, naar het kleine, aangename, gelegene dorpje O....., gekuierd, en ben daar een geruime tijd verbloeven. Het beviel mij daar regt zeer. Ik heug mij niet in lange tijd zooveel genoegen gesmaakt te hebben dan juist gisteren. De schoone landelijke gezichten, die men daar geniet, en de fraaije wandelingen over de buiteplaatsen in de omtrek, waar de natuur alle zijne pragt ten toon spreit, maken die landstreek tot een aards Paradijs, en laten niet na den wandelaar in eene vroolijke stemming te brengen.

86.

Klaag niet, ontevrede man! want gij hebt alle rede tot dankenstof. Gij zegt, dat gij nooit geen

(*) Wanneer schrijft men *wij hebben gewandeld* en *wij zijn gewandeld*; *wij hebben geloopt* en *wij zijn geloopt*, enz.?

geld hebt, maar is dit niet uw eigen schuld, want uwe verteeringen bedragen meer als uwe verdienste. Zoo wil ik wel geloven, dat gij niet in staat zijt uwe schuldeischers te kunnen voldoen, en dat gij met alle uwe aanzienlijke inkomsten nog achteruit raakt. Men kan bij de meest aanzienlijkste inkomsten wel te grond gaan, wanneer men geen wijs op zijne dingen slaat.

87.

Voor eenigen tijd wérd aan iemand het volgende getuigschrift afgegeven :

„ De ondergeteekende verklaart dat N..... mij
„ gedurende ongeveer vier jaar in mijn winkel
„ van ellenwaren trouw en eerlijk gediend heeft,
„ dat hij zich in dat vak altijd heel geschikt ge-
„ toond heeft, en dat hij zich ook nooit heeft
„ komen te misdragen, waarom hij alle aanprij-
„ zing en recommandatie verdient.”

B.

88.

In 1702, bij den aanvang van den krijg tegen *Frankrijk*, eer nog de Engelsche hulpbenden hier aangekomen waren, rukten de Franschen onverwacht op, zochten den graaf van *ATHLONE* met zijn klein legertje van *Nijmegen* aflesneiden, en die vesting onverhoeds te verrasschen, waar men daarop geheel onbereid was. Was dit gelukt, wie weet, of deze landen geen erger lot als in 1672 te wachten was geweest. Door de gewind-

heid van **ATHLONE**, en de wakkerheid der Nijmeegsche burgers, waar ieder om 't zeerst in de weer was, om het kanon na de wallen te sleepen, en de stad te helpen te verdedigen, werd *Nijmegen* behouden, en grooter onheilen verhoedt.

89.

Ik kan mijne les al, om reden ik dezen morgen vlijtig geleerd heb. Na het ontbijt heb ik uitgegaan, en ben den Heer W..... ontmoet, die van eene lange buitenlandsche reis is terug gekomen. Ik heb hem niet dadelijk gekunnen, maar naardat hij mij aangesproken had, en mijnen welstand gevraagd had, zag (*) ik wien hij was. Hij verhaalde mij kortelijk al wat hij merkwaardig op zijne reis gezien had, inzonderheid welk levensgevaar hij geloopt had bij zijne terugreize. Het schip, op welke hij zich bevondt, strandte namentlijk aan de Engelsche kust, en waarschijnlijk zou hij in de golven de dood gevonden hebben, was hij niet door de reddensboot behouden geworden.

90.

Het oorlog is verschrikkelijk. Ach! kwam toch eens de tijd dat deze geessel van ons geslagt, door wien zoo vele elende en onheil verspreidt wordt, en duizende menschen ongelukkig gemaakt wor-

(*) Zijn de werkwoorden *zien*, *doen*, *gaan*, *staan* en *slaan* altijd onregelmatig geweest?

den, ophielde! Kwam toch eens de tijd, dat de mensch, die door zijnen goeddoenden Schepper met zulk een heerlijke aanleg begaafd is, zijne verhevene bestemming gedachtiger, alle twist en vijandschap hatede, dat zij elkander als broeders beschouwende, alle aangedane ongelijk gaarne vergaven. Dan zoude men ook van het oorlog, welke ter schande van ons geslacht, nog vaakmalen landen en volken teisterdt niet meer vernemen.

91.

Laat ik mijnen gang gaan, zonder u daarmede te bemoeijen, laat hij eensgelijks zijn werk verrichten, zonder eenige teregtwijzing van u intewinnen, en laten zij dan eens zien, wier werk het beste is: ik vertrouw van hen, dat zij onpartijdig genoeg zijn zullen, om in deze de waarheid hulde te doen, en eene partijlooze uitspraak te doen. Het valt toch gemakkelijk met ander werk voor den dag te komen, of zooals men zegt, met eens anderen veeren te pronken. Wil men boven anderen uitmunten, dan diene men ten minsten zorg te dragen, dat datgene, wat men leverdt, zijn zelfs werk is.

92.

In *Egijpte*, in de nabijheid van *Cairo*, de meesten pijramiden, die men daar vindt, zijn waarschijnlijk door den Egijptischen koning **CHERES**

vervaardigt, welke tot dat werk, 32 jaar lang 100,000 menschen aanwendde.

Wij hebben de bewustte zaak, waarover gij spreekt, met onze eigene oogen gezien, en met onze eigene ooren gehoord; wij twijffelen dus geenzins niet aan de egtheid van hetgene, dat gij verhaalt.

Wij werden heden verhaald, dat het leger der republikeinsgezinden in *Columbia* dat der koningsgezinden geheel verslagen heeft.

De grond der zaak, waarvan gij meldt, is waar, maar zooals gij het verhaalt, is het gansch ongeloofbaar, ja dat heet ik eerst regt bij vergrooting te spreken. (*)

93.

Wees gij heden, mijn zoon! de vaderlijke bevelen gedächtiger. Gij werdt gisteren door mij bevoelen, om voor het volbrengen van uwe taak niet uit te gaan, en tog deedt ge het evenwel. Sohaam u deswege, en wach u voortaan, u niet weder mijn rechtmatig misnoegen op de hals te halen.

Deze man lochent het, het niet gedaan te hebben, ofschoon er zooveel sprekende bewijzen tegens hem zijn.

(*) Zijn de werkwoorden *heeten*, *lagchen*, *bakken*, enz. gelijkvloeiende werkwoorden? En wanneer zij nu als zoodanig beschouwd worden, waarin zijn zij dan nog van dezelve onderscheiden?

De Heer M.... werd voorleden week door zijnen zoon, die te D.... op studie legt, onder andere het volgende geschreven: „mijn vader! die mij „zoo vele proeven van uwe toegenegenheid gegeven heeft, ontvang hiervoor bij deze mijnen „innig welgemeenden dank.”.

94.

In het *onze Vader* zeggen wij: „u is koninkrijk.”

Uw heider vriend is voorleden week met alle zijne haven en bezittingen uit de haven van *Duinkerken* naar de *Westindien* vertrokken.

Met door vrees bevangen, of aan de krijgstugt ontwendde soldaten kan een goede veldheer weinig uitrichten.

Ingevolge hoger last zijn de notenboomen alhier, tegen betaling, omvergehouden geworden, en na de geweerfabriken verzonden geworden, terwijl dit hout bijzonder dienstig is tot het maken der kolven der geweren.

95.

Mijn zoon! het is u vergund niet uit te gaan, want het weeder zou uwer zwakke gezondheid alzins schaadlijk zijn.

Ik verbied u niet boos te worden, wanneer ik u zegge, wach u die toren te beklimmen, want zulks is gevarelijk.

De dappere PIET HEIN, geboren te *Delfshave*, overrompelde in den jare 1628 de Spaansche zilveren vloot.

In het kleine stadje D.... vindt men verscheidene fabriken en trafikken. De katoenen goederen van de katoenen fabriken, die men hier heeft, zijn goed en veel gezocht.

96.

Wie, die met eenig nadenken de geschiedenis der wereld gadeslaat, valt het niet in het oog, dat het Kristendom de heilrijkste invloed op de beschaving en vereedeling des menschelijken geslachts heeft uitgeoefend, en bedenkt daarbij niet, dat de wijze regeerder der wereld in ditzelve gegeven heeft de schoonste proeve zijner wijsheid en goedheid. Leide het mensdóm bij de komst van onzen verlosser niet in een nacht van dwaling en onkunde, terwijl ongerechtigheid en tomeloze hartstochten allerwege de overhand hadden? Het Kristendom wordt gestigt, en terwijl de mensch in zijne ware, zedelijke toestand werd ingeligt en tot zijnen maker en deszelfs ware bestemming wordt teruggelcid, nam hij ook allengskens zachter zeeden aan, en zijne vroegere woeste barbaarsheid verdween.

97.

Ja, waar het Kristendom haren zetel vestigde, waar zij, vrijer van dwaling en bijgeloof hare leer

in helderer licht deelt schijnen, scheen het daar niet, alsof de menschelijke geest een hoger vlucht nam, meerder vatbaarheid bekwam en meer in staat scheen te zijn, om juist en grondiger te kunnen oordeelen en te besluiten, en kunst en wetenschap weeliger bloeide? Zoo is het Christendom uit haren aart zoo uitnemend geschikt, om den mensch naar verstand en hart beide gelukkig te maken! Zoo geeft zij aan zijn geheel wezen de vereiste richting! Gelukkig den staat, waar vorst en volk, overheid en onderdanen, zich echte beleiders daarvan betoonen, en de leere daarvan zich ter richtsnoer stellen in alle hunne gedragingen!

98.

Het geweten is eene inwendige stem, die door God de menschen is ingeplant, en waardoor hij als 't ware zelfs tot ons spreekt. Wanneer de mensch iets kwaad heeft verricht, dan zwijgt die stem ook niet. Onze Dichter J. CATS zegt: „Is 't „ niet gantsch vreemt en seltsaem dat een misdadige, wetende dat syn rabauwerye ergens in een „ bosch ofte op een hye, en midtsdien buyten de „ ooge van alle menschen, by hem is begaan geweest; wetende dat het ligchaem bij hem vermoort, wel diep onder de aerde is gezet; wetende dat hy syn gedachten in een besloten „ boesem draagt. Dat hy (seg ik) evenwel 't elken „ op alle voorvalle sittert en beeft, en bijna op

„ het ruysschen van elk bladt het innerste van
„ syn gemoedt voelt omme roeren, en grondelyk
„ bewegen? Van waer komt dit? ontwijfelik
„ van niemant, als van de handt Godes zelfs,
„ aen de welke eygen is door allerley beletzelen
„ henen te dringen, en het binnenste des men-
„ schelijken gemoets rontsomme te keeren, en
„ krachtelyk te beroeren.”

99.

De dappere veldheer D..... werd in de veld-
slag te O....., waar hij zich zoo uitmuntend
kwijtte, twee paarden onder het lijf doodgeschoo-
ten.

Ik heb u heden morgen in het wassebeelden-
spel gezien staande in het midden uwer vrienden.

Deze jonge lieden zijn van een slecht gedrag,
en twistten menigmaal onder elkander. Die brave
man vermaande hen zoo dikwijls, dat zich goed
onder elkander zouden verstaan, en zeide hen
vaak: wacht u toch, dat gij onder malkander niet
oneedig zijt, zijt geen liefhebbers van het boze,
en denk immer bij alle uwe handelingen steeds
aan God, die aller werken gadeslaat, en het kwaad
niet strafloos laat pleegen.

100.

PHILIPPUS heeft KAREL verzocht, om zijn huis
voor hem te verkoopen. Deze morgen heeft KAREL

hem gemeld en bericht, dat hij zijn huis ver-
kocht had.

Gij spreekt van dien man zooveel lof, maar ik
dunk, het is maar een zeer alledaagsch mensch;
hij durft niet eens te spreken, als men hem iets
vraagt.

Daar is in deze gemeente honderd en een perso-
nen, die behoeftig zijn; daar is duizend en een
guldens, om die onder dezelve uittedeelen.

Toen de vroomme Aartsvader JAKOB uit *Haran*
terug gekeerd was, zeide hij: „ Ziet ik ben met
„ mijn staf over de *Jordaan* gegaan, en nu ben
„ ik tot twee heeren geworden.”

101.

Het *verloren Paradijs* is een digtstuk MILTONS,
door denzelfen in deszelfs blindheid vervaardigt.

De psalmen DAVIDS worden door ons hoog ge-
schat, om den rijkdom van echte godsdienstige
gevoelens, daarin te vinden.

De braadspitten, door ons voorleeden week bij
de smids, die in de Waterstraat wonen, en die
te zamen in compagnieschap werken, besteld,
zijn nog niet klaar, daar zij het benodigde ijzer,
dat daartoe dienstig is, ontbreken.

Wanneer wij de vermogens des geests, die ons
geschonken zijn, niet gebruiken, maar ons talent
in de aarde graven, dan zijn wij alle menschen,
maar inzonderheid ons zelfs schadelijk.

Men moet zich eene zaak nooit schamen, wanneer het daarbij het ware en het goede gelt.

102.

Deze week is alhier overleeden een oude grijsaard van negentig jaren, die het leven zat was, en die mij gewoonlijk plagt te verhalen, hoe een toeval hem in zijne jeugd onvoorziens in dit dorp gebragt had, waar hij sinds al dien tijd in eene alzins voordeelige betrekking was geplaatst geweest.

Dit jonge mensch verhovaardigt zich zeer op den stand, waar hij nu in geplaatst is. Echter heug ik mij nothans nog zeer goed, dat zijne omstandigheden wel anders waren, en vind dus, dat die trots hem inzonderheid lelijk staat.

Deze morgen zijn twee kwaadoeners uit het tugthuis ontvlucht, en toen de gerichtsdienaars hun najoegen, hebben zij over de stroomgezwommen, en zijn ontsnapt.

103.

Wij werden verzocht, dezen avond bij onzen vriend P.... op een feestmaal te komen. Onze vriend, die eenen deugdlievenden man is, en men daarom hoogschat, heeft ook den Heer M.... pogen overtehalen, hierbij te verschijnen; maar deze wordt uitdrukkelijk belet zulks niet te doen.

Uw zoon heeft zich van zijne hem opgelegde

taak uitmuntend gekweeten; het is een vlotte schrijver, die met zijne zaken weet voortte komen, en die ook steeds, als het zijn goede naam of eere geldde, of als wangunstige lieden hem verdriet bereden, toonde, dat men met hem niet al doen kan, wat men verkiest.

Ik geloof niet, dat hij mijn vriend (*) zij, want hij gedraagt zich zeer dubbelzinnig jegens mij.

104.

Wij lazen dezen morgen in een hedendaagseh gezocht werk, en wij schiepen daarin veel genoegen. Ik plag ook wel eens in romans te lezen, die eene alzins schaadlijke strekking hadden, maar dit bevalt mij nu niet meer.

Die zich aan den wellust en ijdelheden overgeven, maken zich ongelukkig voor den tijd en eeuwigheid. De deugd daarentegen maakt ons wezentlijk gelukkig, en brengt zekerlijk zijne belooning met zich.

Het geschenk, dat dit meisje van wegens hare naarstigheit ontving, verheugde hetzelve buitengemeen; zij was daardoor enkele vreugde,

Wie zich aan het genot der zonde overgeeft, wachten allerlei jammeren.

(*) Waaron wordt de *Aan- of Bijvoegende wijs* alzoogenoemd?

105.

Toen de dappere graaf van EGMOND de Franschen bij *Grevelingen* aantaste in 1558, riep hij zijne manschappen toe: „ ons is de zegen, mij „ volgt maar, wie eer en vaderland ter harte „ gaat.” De Franschen leedden eenen volkomenen nederlaag. — Deze kloeke held, wie het land zooveel verplicht was, en zijnen koning altijd trouw gediend had, wierd in 1568, door bestel des wreeden hertogs VAN ALVA, op een moordschavot gestraft voor zijne groote aan het land beweezene diensten. — In die dagen verkeerde ons Vaderland in eenen veegen toestand, maar de goede Voorzienigheid reddede haar naar een bange strijd, en schonk haar voorspoed en welvaard.

106.

Men beschrijft hem eenvoudig, maar dat schijnt mij ongeloofbaar; het zit bij hem dieper als men denkt.

De man, die van zware misdaden bij het gericht beschuldigt was, verscheen gisteren met oen opgeruimd gelaat voor het gericht uit hoofde zijner onschuld, en bewees zoo volkomenlijk zijne onschuld, dat hij werd vrijgesproken door de richters van alle verdenking. Dat maakte een diepe indruk op onze gemoeden in die oogenblikken, en sedert achtten wij dien rechtschapenen man ten hoogsten.

Alle deze onze vier groote ossen hebben wij in *Friesland* gekocht, en hoopen dezelve naderhand met woeker weder kwijt te worden.

107.

Een plaats, waar kinderen uit alle classen der maatschappij te zaâm komen, om nuttig en noodig onderricht te ontvangen, is het school. Wanneer de leeruren, tot het onderwijs bestemd, geëindigd zijn, gaat de school (*) uit. Hoog belangrijk is dat onderwijs, ja onontbeerlijk, dat hen in de school gegeven wordt, en daarom moeten de jonge lieden van die gelegenheid het regte gebruik maken, die hen hier geschonken wordt.

Wij zijn door den heer P..... ontvangen geworden uittermaten vriendelijk, nadat wij de donkere regenbuijen over de stad hadden zien heendrijven gisteren nadenmiddag, en wij hem toen een bezoek geven gingen.

108.

Door schuldbezef verslagen en na redding uitziende, geeft de godsdienst aan den mensch raad en troost.

Is het niet beklagelijk, dat vele menschen derzelve geluk willen zoeken in ongeoorloofde ge-

(*) Wanneer is *school* vrouwelijk, en wanneer onzijdig?

nietingen dezes levens, dat toch alleen in de vrede met God en ons geweten te vinden is.

Ernstig zag hij mij en met eene veel beteekenende blik in de oogen, en vroeg mij of ik dan volstrekt door mijn gedrag mijn zelfs ongeluk bewerken wilde?

Eindelijk hebben wij de ware toedragt der zaak, welke zooveel gerucht gemaakt heeft niet te onregte, doch waarvan ook zooveel tegenstrijdig verhaald werd, vernomen.

109.

Wij zullen in de volgende week een plaisirtochtje naar de omstreken van *Haarlem* doen, waarvan wij ons veel genoeg voorstellen, die zeer schoon moeten zijn, naar men zegt.

Geen mensch is het recht gegeven, om andere te veroordelen of hunne gebreken overal breed uittemeeten, hij mag zijn wie hij is.

Zou het niet onaangenaam zijn, dat wij moeten ondervinden, dat onze broeders zeggen, dat zij in den handel zulk een groot verlies geleden hebben.

110.

Wij werden voorgeslagen, om dezen nadenmiddag in den tuin van onzen neef te komen doorbrengen. Mijn vader er niets tegen hebbende, en geene verhinderingen in den weg komende, zullen wij er ons heen begeven, en hopen er veel vermaak te hebben.

Van vreugde opspringende, zagen wij hem bij de onverwachte wederkomst van zijnen geliefden, eenigsten zoon, ja bij ons vertrek verlieten wij hem van blijdschap schreiende,

Jonge lieden! bemint de deugd, onschuldig en beminnelijk en eene dochter des hemels.

111.

Het voorval, waar ik na verneem, kan hen niet onbekend zijn, en onze vrienden baart het dus bevreemding, zoo zij zich der zake onkundig hielden.

Ik heb dezer dage drukke bezigheden te verrigten gehad, en ik heb die ook met haastige spoed volbracht. Vroegtijdig gisteren vertrok ik uit deze stad naar *Keulen* over den spoorweg, en kwam alhier binnen eenige uren aan. Om mijne zaken te verrigten, had ik toen nog overvloedige tijd; ik keerde van daag langs dezelfde weg terug, en was weder in deze stad op den middag.

In een prachtig kleed uitgedoscht, heeft hij zich gisteren van de hem opgedragene last ontmuntend gekweeten.

112.

Toen onze troepen in dit dorp rukten, en er uit sommige huizen op haar geschooten werd, liet hun aanvoerer den brand in hetzelfde steken.

Wij zijn door eenen koerier, alhier van daag gepasseerd, verhaald geworden, dat het oorlog op het punt staat van los te barsten: dien ten gevolgen heerst in alle groote 's lands oorlogsmagazijnen eene buitengewoone bedrijvigheid.

Ik heb hem deze zaak willen helpen uitvoeren, maar hij vertrouwde al te zeer op zijne eigen magt heeft mij geweigerd, en is zoo in zijn ontwerp mislukt. Hij heeft het op zijn tijd niet voldoende afgemaakt gehad.

113.

Mijn zoon gedraagt zich heel goed; hij wordt door alle brave geloofd, en zijne medeamptgenooten benijdden hem ook niet: hij verschaft mij loutere blijdschap.

Toen deze, door de regen doornatte, en door de lange, moeilijke togt, die zij afgelegd hadden, uitgeputte soldaten gelast werd, nog verder te moeten trekken, bleven zij nog ceven goeds moeds.

Wij hebben eenen grooten hekel aan een mensch, die bij al zijne ondeugden, nog de schijn aanneemt van braaf en deugzaam te wezen. Zou men zulk een niet eenen huichelaar of eenen fariseër kunnen heeten?

Het loon dergenen zijn een leedig hoofd, een bedorven hart en de wroegingen van het naberoow, die de tijd hunner jeugd verwaarloosden, en in losbandigheid doorbrachten, die hen tot derzelver opleiding en vorming gegeven werd. Gefoltert door de verwijtende stem des gewetens, kan een gebrekkige en ziekelijke ouderdom voor dezulke niet herstellen, wat zij in de jongheid verloren hadden. — Eene genoegelijke, gelukkige grijzigheid geeft daarentegen eene wel besteedde jeugd, waarin de herinnering aan vroegere tijden, aan tijden, doorgebracht ter onzer ware vereedeling en in de vreeze Gods, onze laatste levensstonden vervroolijkt, en gemoedigt ons de eeuwigheid te gemoet doet gaan.

